ئەڤیننامە

حەمەسەعید حەسەن

ناوی کتێب: ئەڤیننامە
ناوی نووسەر: حەمەسەعید حەسەن
بابەت: شیعر
چاپی سێیەم

ناواخن

(١) لەبارەی شیعری جوانەوە
(٢) ئەوین و مەحاڵ
(٣) ئەوین لە پاییزی تەمەندا
(٤) وڵاتێک لە ئەوین
(٥) پشکۆی ئەوین
(٦) نامەیەکی چاوبەخوێن
(٧) من و تۆ
(٨) خواژن
(٩) لە یەکەم نیگاوە
(١٠) گلەیی
(١١) ناڵەی سوارێکی گلاو
(١٢) کەس وەک تۆ خۆشی نەویستووم
(١٣) پەشیمانینامە
(١٤) ژنێ کە ژیان بە عومرم دەبەخشێ
(١٥) دوو ڕۆحی بریندار
(١٦) گەڕانەوە
(١٧) شاعیرێکی تەنیا
(١٨) سەفەر
(١٩) ڕازێکی پیرۆز

(٢٠) ددانپێدانان
(٢١) خاکی ژێر پێتان ماچ دەکەم
(٢٢) چەمێک لە پشکۆ
(٢٣) تامەزرۆیی
(٢٤) بۆ کچێکی خوێنشیرین
(٢٥) ژننامە
(٢٦) شاژنی وڵاتی ئەوین
(٢٧) گوڵم حەیفە منت فەرامۆش کردووە
(٢٨) بزربوون لە تیشکدا

لە بارەی شیعرەوە

هەموو ئەو شتانەی پێم وابوو ئەگەر لێیان دوور بم، هەڵناکەم، یەکە یەکە نەک هەر لەبەر چاوم کەوتن، بەڵکوو هەندێکیان ژیانیشیان لێ تاڵ کردم، تەنیا شیعر نەبێت کە ئێستایش هێندەم خۆش دەوێت، هەر دەڵێیت سەرەتای چیرۆکی دڵداریمانە. متمانەم تەنیا بە شیعر ماوە، ئاخر با هەموو نووسینێک ڕەنگدانەوەی ژیننامەی نووسەرەکەیشی بێت، وەلێ هیچ بەرهەمێک وەک شیعر ڕاستگۆیانە، بیۆگرافیای خاوەنەکەی بەرجەستە ناکات. ئەوە درۆیەکی زل بوو کە دەیانگوت، شیعر ئاوێنەی واقیعە، ئاخر ئەگەر شیعر ئاوێنە بێت، ئەوا ئاوێنەی خودی شاعیرە. شیعر هاوزەمان ڕازی دڵی شاعیر ئاشکرا دەکات و خوێنەریش خۆی تێدا دەبینێتەوە. ئەگەر خودی شاعیر زەریا بێت، شیعر شەپۆلەکانییەتی.

(شیعر بۆ ئەوە دەست پێ ناکات، بگاتە کۆتایی، بۆ ئەوە کۆتایی دێت، دەست پێ بکاتەوە.) شیعری جوان چونکە نەوە لە دوای نەوە شتی نوێی تێدا دەبیننەوە، بۆیە بە نەمریی دەمێنێتەوە. شیعری جوان نە بە توێکڵەوە سەرقاڵ دەبێت و نە باس لە ڕووکەش دەکات، دیالۆگ نییە لەگەڵ ئەم و ئەودا، مۆنۆلۆگی نێو خودی شاعیرە. کە شیعرێکی جوان دەخوێنینەوە، دەڵێیت سەیری تریفەی مانگ یان جریوەی ئەستێرە دەکەین، دەڵێیت بۆنی خۆڵی دوای باران یان گوڵێکی کێوی دەکەین، کە شیعرێکی جوان دەبیستین، سەرسام دەبین، هەر دەڵێیت تووشی کوتوپڕییەک هاتووین.

شیعر هەر دەڵێیت ئینسانێکە بە منداڵی ژیانێکی دژواری بەسەر بردووە، بۆیە هەمیشە یاخی دەبێت و باس لەو شتانە دەکات کە لە ڕوانگەی زۆربەوە، بڤەو تابوون. شیعر چونکە گیاندارێکە سەرچڵ، بێ ئەوەی سڵ لە مەترسییەکان بکاتەوە، بەردەوام خەریکی تاقیکردنەوەی ڕێگەی نوێیە. شیعری جوان نە مل بۆ دابونەریت کەچ دەکات و نە سنوور و بەربەست دەناسێت. شیعری جوان چونکە لە سەرچاوەی خودی یاخیبووی شاعیرەوە هەڵدەقوڵێت، هەمیشە لە گۆڕاندایە، نە گوێڕایەڵی ڕێساکانی گوتنی باو دەبێت و نە لە قاڵبی شێوازە دێرینەکاندا گیر دەخوات. ئەگەر شاعیر سازش بکات، تەنیا لە پێناوی جوانترکردنی زمانی شیعردا دەیکات. ڕێبازە شیعرییەکانیش وەک کێش و پاشبەند، جۆرێکن لە زیندان، شاعیر بوونەوەرێکی یاخییە و لە هیچ چوارچێوەیەکدا قەتیس نابێت.

شیعر بە خەم دەڵێت خەم و بە شادی دەڵێت شادی، نە شادی دەشوێنێت تا لە خەم بچێت، نە خەم جوان دەکات، تا لە شادی بچێت. شیعری جوان نە ناپاکی لە خۆی دەکات، نە لە خوێنەر، شاعیر کەسێک نییە بۆ گەییشتن بە خوێنەر، ناپاکیی لە هونەری شیعر بکات، وەلێ کەسێکیش نییە، بە پاساوی دڵسۆزی بۆ هونەر، دیوارێکی بەرزی بەردین لە نێوان خۆی و خوێنەردا هەڵبچنێت. شاعیر خەریکی کوشتنی باوکیش نییە، (گۆران) کە شۆڕشێکی نوێی لە شیعری کوردیدا هەڵگیرساند، (نالی)ی نەکوشت، بەڵکوو لە بناری چیای وییەوە بەرەو لوتکەیەکی دیکەی شیعر کەوتە ڕێ.

شیعر بە پلەی یەکەم زمانە، هەر بە هۆی زمانەکەشیەوە، چێژ لە جوانییەکانی دیکەی وەردەگرین. بەرهەمهێنانی زمانێکی شیعری، یەکەمین ئەرکی شاعیرە. ئەگەر شیعر ئەرکێکی دیکەی هەبێت، تەنیا ئەوەیە کارێک بکات، ئینسان هەست بە ئینسانبوونی خۆی بکات. یەکێک لە جیاوازییەکانی نێوان شاعیری نوێ و کادیری حیزبی نەریتخواز ئەوەیە، یەکەمیان بە هۆشیارمان دەزانێت و دووەمیان بە نەفام، ئەوە نەبوو کادیر هەمیشە ڕێنوێنیی دەکردین. دەشێت جیاوازیی نێوان شاعیر و واعیزیش هەر ئەوە بێت، ئەمیان گومانمان لە کن دروست دەکات و ئەویان گەرەکییە بە یەقین بگەین.

زمانی شیعر زمانێکە بزۆز نەک جێگیر، لە ناخی هەموو شاعیرێکدا، زمانزانێکی داهێنەر هەیە. شاعیر لەو زمانەی کەسانی دیکە پێی دەدوێن، زمانێکی شیعری دەخوڵقێنێت کە ئەفسوونی لێ دەتکێت و لە ناخەوە دەمانهەژێنیت. ئەگەر بە هۆی زمانی شیعرێکەوە کە ناوی خاوەنەکەشی لەسەر نەبێت، شاعیرەکەمان ناسییەوە، ئەوا ئەو شاعیرە خاوەنی زمانی تایبەت بە خۆیەتی. شاعیری داهێنەر جۆرە پێوەندییەکی وا لە نێوان وشەکاندا دەهێنێتە ئاراوە کە مانای تازە ببەخشن.

شیعر بە زمانێکی هێندە باڵا دەنووسرێت، هەر دەڵێیت شای دەربڕینە. زمانی شیعری جوان، هەر لە زمانێک دەچێت، دەڵێیت زمانی گیاندارێکە لە ئینسان باڵاتر، زمانێکە دەڵێیت لە ئاسمانەوە دێت و لەو زمانە دەچێت کە فریشتە پێی دەپەیڤێت، زمانێکە لە کیژۆڵەیەک دەچێت، هێشتا پەیمانی ژووانێکی بە کەس نەدابێت. زمانی شیعری جوان زمانێکە پڕە لە موزیک، موزیک تێیدا لەوپەڕی چڕبوونەوەیدایە. زمانێکە لەگەڵ موزیکدا پێکەوە لە دایک دەبن و هەر دەڵێیت بۆ گۆرانی خوڵقاوە. هەر شیعرێک بکەوێتە خانەی داهێنانەوە، بەشداری لە جوانترکردنی زمانیشدا دەکات. شیعری جوان ئاوی ژیانی زمانە، لێ ناگەڕێت گوڵی زمان بژاکێت.

شیعر چونکە لە سەرچاوەی خەیاڵەوە هەڵدەقوڵێت، با دونیابینییەکیش بەرجەستە بکات، هەر لەگەڵ هەستماندا دەئاخفێت. شیعری جوان هاوزەمان ڕووخێنەرە و بونیاتنەریش، ئاخر کە ڕێسا دێرینەکان خاپوور دەکات، بناغەی ڕێسای نوێ دادەنێت، کە دەسەڵاتی (بەیت) دەڕووخێنیت، (یەکیەتیی بابەت) دەخوڵقێنیت. زمانی شیعر نە زمانی عەوامە، نە هی دەستەبژێر، زمانێکە بەردەوام لە گۆڕاندایە، لە قەفەزی زمانی باو یاخی دەبێت و نەک هەر خۆی ناجوێتەوە، بەڵکوو بەردەوام خۆی نوێ دەکاتەوە. شیعری جوان چونکە زادەی ئەزموونی ئینسانە، نە لە زەمانێکدا گیر دەخوات، نە لە شوێنێکدا، دەشێت سەدان ساڵ بژی و هەستی دەیان نەتەوە بزوێنێت.

شاعیر حەزی لە لاساییکردنەوە نییە، بەردەوام سەرقاڵی تاقیکردنەوەی نوێیە، بەرانبەر فۆرمە دێرینەکان بەئەمەک نییە، ناپاکییان لێ دەکات و فۆرمی نوێ دادەهێنیت. فۆرمێک تەنیا لەبەر ئەوەی نوێیە، مەرج نییە داهێنان بێت، وەلێ داهێنان بە تازەیی دەمێنێتەوە. شیعر وەک چۆن زادەی کێش و سەروا نییە، زادەی فەرامۆشکردنی ڕیتم و پاشبەندیش نییە، شیعر زادەی دەربڕینی نوێ و ئەو

هاوئاهەنگییە تازەیەیە کە شاعیر لەنێوان وشەکاندا دەیهێنێتە ئاراوە. شاعیر شایەتێکە بە چاوی دڵ، ئەو شتانە دەبینێت کە کەسانی ئاسایی نایانبینن. لە فێرگەی شیعرەوە فێر دەبین، چێژ لە هونەری دیکەیش وەربگرین، ئاخر شیعر کڵپەی ئاگری ڕۆحێکی بێدار و ڕابوونی ویژدانێکی زیندووە.

١٤ی ١٠ی ٢٠٠٥

ئەوین و مەحاڵ

دەزانی زەریا چەن قووڵە!
هێندەی قووڵاییی زەریاکان
خۆشم دەوێی،
دەزانی ئاسمان چەن دوورە!
هێندەی دووریی
حەوتەمین تەبەقەی ئاسمان
خۆشم دەوێی.

هێندەی بەرینیی بیابان
خۆشم دەوێی،
هێندەی بەرزاییی چیاکان
خۆشم دەوێی.

خۆشم دەوێیت و ئەوینم
ئەوەندە پاکژە دەڵێی
بەفرە بە ترۆپکی (کۆ)وە،
خۆشم دەوێیت و دەزانم
چارەنووسم
بەندە بە ئەوینی تۆوە.

خۆشم دەوێیت و دڵنیام
هەر چی بکەین،
مەحاڵە بە یەکدی بگەین.

دڵداریمان
پەیامێکە ناگاتە جێ،

چیرۆکێکە
بە کارەسات کۆتایی دێ.

١٨ی ئۆکتۆبەری ٢٠٠٣

(*) ئەم شیعرە پێنج کۆپلەیە، کۆپلەی یەکەمی بە کاریگەریی دەستپێکی تێکستی گۆرانیی (شایف البحر)ی هونەرمەندی گەورە، فەیرووز نووسراوە.
شایف البحر شو کبیر، کبر البحر بحبك
شایف السما شو بعیدة بعد السما بحبك
(**) ترۆپکی کۆ: لووتکەی چیا.

ئەوین لە پاییزی تەمەندا

کۆترێکی هێلانە لێ تێکدراو بووم،
تۆ هاتی بە هانامەوە،
کزەی تەنیایی گیانمی تەزاندبوو،
گوڕت وەبەر هێنامەوە.

بە خونچەیەکم دەزانیت،
گوڵجاڕێ بووی،
بە کانیاوێکم دەزانیت،
ڕووبارێ بووی.

من ئەوەندە تۆم خۆش دەوێ،
کە دەتبینم
زمانم لە گۆ دەکەوێ.

کە چرپەیەکت دەبیستم،
داوێنم لە هەور دەخشێ،
دەڵێی هەڵۆ،
باڵی خۆیم پێ دەبەخشێ.

کە لە سێبەری باڵاتا
پشوو دەدەم،
ئارامییەک هەست پێ دەکەم،

له ئۆخژنی
بێچووه پەلەوەرێ دەچێ،
لەژێر باڵی
دایکیدا ئۆقرەی گرتبێ.

١٠ی ٩ی ٢٠٠٣

(*) ئۆخژن: هەست بە خۆشی و ئارامی کردن.

وڵاتێک لە ئەوین

با هەست بە غەریبی نەکەی
ئەوە دڵم،
وەرە بیکە بە نیشتمان!
با هەست بە تەنیایی نەکەی،
هانێ ئەوە دەستەکانم،
وەرە بیانکە بە ستیان!

ئەوە شانەی برژانگی من،
وەرە قژتی پێ دابێنە!
ئەوە جۆلانەی ئامێزم
وەرە سەرخەوێ بشکێنە!

وەرە بەڵێنت پێ دەدەم
لە چاوما جێت بۆ ڕابخەم،
شەوانە بۆت ببم بە مۆم
لەبەر تاڤگەی شیعرا بتشۆم.

ئەوینت چەند لە ناکاو هات،
چ زوو دەرگام لێ کردەوە!
چ زوو پیرەدرەختی دڵ
سەرلەنوێ گوڵی گرتەوە!

چ زوو مەلی سرکی ڕۆحم
دەستەمۆ بوو!

چ زوو هەستم
وابەستە و هۆگری تۆ بوو!

٢٦ی ٩ی ٢٠٠٣

(*) ستیان: مەمکبەند.

پشکۆی ئەوین

با ویژدانت
ئاسوودە بێ،
ئەمە یەکەم نسکۆ نییە،
تووشم دەبێ

زۆر جاری تر
لە ناکاو بەجێیان هێشتووم،
زۆر جاری تر
فرمێسک بەرچاوی لێڵ کردووم

زۆر جاری تر
لاپەڕەی هەستیان ژاکاندووم،
زۆر جاری تر
گوڵدانی دڵیان شکاندووم

تاڵاوی زۆر
گلانی ترم نۆشیوە،
زۆر جاری تر
تێکشکانی خۆمم دیوە

زۆر جاری تر
تەرمی هیوام
دەست نەیارانم کەوتووە،
زۆر جاری تر
شکۆمیان پێشێل کردووە

لە تۆ زیز نیم،

له خۆم تووڕەم،
شین بۆ دڵسافیی خۆم دەکەم،
زۆر جاری تر
پەنجەی ڕۆحم
بە پشکۆی عیشقا چزاوە
کەچی هەر دەستی بۆ دەبەم

١٤ی ٨ی ٢٠٠٣

نامەیەکی چاوبەخوێن

کە جێت هێشتم
وەک منداڵێکم بەسەر هات،
لە کۆڕەودا،
دایک و باوکی ون کردبێ،
وەک پێشمەرگەیەکم لێ هات،
ڕێژنەی گوللەی براکوژی،
هەموو جەستەی کون کردبێ.

دوای تۆ ڕووخا کۆشکی شکۆم،
تروسکەی تیا نەما ئاسۆم.

دوای تۆ خۆم وەک (دێ)یە بینی
ئەنفال سیمای شێواندبێ،
یان وەک شارێ
بای زەردی مەرگ،
گەڵاکانی وەراندبێ.

نە مەم بە زین،
نە فەرهاد بە شیرین شاد بوو،
ڕەنجی منیش وەک هی ئەوان
بە فیڕۆ چوو.

خۆشەویستی
هەمیشە بێهوودە بووە،

هێشتا نەمبیستووە بڵێن
عاشقێ ئاسوودە بووە.

١٦ی ٢ی ٢٠٠٣

من و تۆ

ئەوەندە لە یەکدی دەچین،
قەت نەدەبوو،
لەنێو دوو جەستەدا بژین.

هەمان پێشینەمان هەیە
چاو لە هەمان ئاسۆ دەبڕین،
ڕێبواری هەمان شەقامین،
بە هەمان پەیام سەرسامین.

هۆگری هەمان دیمەن و
هەمان ڕەنگین،
تامەزرۆی هەمان ئاواز و
هەمان دەنگین.

پەروەردەی یەک خاک و ئاوین،
بە یەک خولیا گۆش کراوین.

بە هەمان بادە سەرخۆشین،
هەمان پێکی خەم دەنۆشین.

بە هەمان ئاگر سووتاوین،
گرفتاری هەمان داوین.

قاڵبووی هەمان بۆتەی ئێشین،
تا ئاستی شێتیی سەرکێشین.

کە دەپەیڤین
قسەی یەکدی دەڵێینەوە،
کە پێک دەگەین

له یەکدیدا دەتوێینەوە.

ئێمە دوو باڵی مەلێکین،
ئێمە دوو دیوی کەلێکین.

تۆ ئەوەندە لە من دەچی،
من ئەوەندە لە تۆ دەچم،
گەلێ جار لە خۆم دەپرسم،
تۆ بڵێی ئەمن ئەو نەبم؟

١٥ی ١٠ی ٢٠٠٣

کەل: کەژ، چیا، شاخ، کێو.

خواژن

هەر چی نامەت بۆ ناردبووم
هەموویانم یەک یەک سووتاند،
هەر وێنەیەکی تۆم لابوو
هەموویانم یەک یەک دڕاند.

ئەو جێیانەی
یادگاریمان لێیان هەبوو،
ئیدی ڕووم تێ نەکردنەوە،
ئەو گۆرانی و مەقامانەی
بە دووقۆڵی
گوێمان لێیان ڕاگرتبوو،
ئیدی گوێم لێ نەگرتنەوە.

ئەو شتانەی
تۆیان بیر دەهێنامەوە،
هەموویانم
لە دەوری خۆم دوور خستەوە،
هەموو ئەو داوانەم پساند،
من و تۆیان
بە یەکەوە دەبەستەوە.

کەچی هێشتا، هەناسەیە،
زایەڵەی دەنگت هەواری
گوێمی بەجێ نەهێشتووە،
کەچی هێشتا ئەو خواژنەی،
بێباک لەسەر عەرشی دڵم
ڕۆ نیشتووە.

کەچی هێشتا
بە زەبری سیحری عیشقی تۆ،
ڕۆحم دەڵێی کوانوویەکە
لێوانلێو لە کەڵەپشکۆ،
کەچی هێشتا
ڕۆژێ نییە فرمێسکت بۆ نەبارێنم،
شەوێ نییە لە خەونمدا نەتدوێنم.

٢٠ی ٧ی ٢٠٠٣

(*) عەشتار، ڤینوس، ئەفرۆدیت و ئێرۆس، خواژنانی جوانی و ئەوین بوون، خواژن بە عەرەبی دەبێتە ألهة، بە سوێدی گوددینا و بە ئینگلیزی (گۆدیس)ی پێ دەڵێن.

(¤¤) Guddinna, Goddess.

لە یەکەم نیگاوە

لە ناخمەوە هەڵدەقوڵێ،
ئەو ئەوینەی لە چاوما
بەدیت کردووە،
(دڵداریمان
هێژاترین گەنجینەیە،
لە دڵما هەڵم گرتووە.)(*)

تۆ لە دڵمای،
چەند لێم دوور بی،
هەر وا هەست دەکەم
لە گەڵمای

کەس شک دەبەی
وەک من لاولاوی هۆنراوەی
لە بەژنوباڵات ئاڵابێ؟
کەس شک دەبەی
وەکوو من باوەشی دڵی
هەمیشە بۆ تۆ واڵابێ؟

کەس شک دەبەی
وەک من دڵی هەر لای تۆ بێ؟
کەس شک دەبەی
ئەوەندەی من شەیدای تۆ بێ؟

بێجگە لە من
کێیە چاوی بۆ کردبی
بە کەژاوە؟
کێ وەکوو من داهاتووی خۆی
بە پرشنگی چاوی تۆوە
گرێ داوە؟

لە سیماتا
سەراپای کوردستانم دی،
بۆیە لە یەکەم نیگاوە
خۆشم ویستی

٣٠ی ١٠ی ٢٠٠٣

(*) I`m sure our love is a treasure , your heart will always keep. (Bobette Bryan)

گلەیی

دوو هەفتەیە،
لە من وایە دوو سەدەیە،
نە زەنگێکم بۆ لێ دەدەی،
نە کارتێکم بۆ دەنێری،

نه نامەیە.

گوڵم لای من
تۆ هەر ژنەکەی جارانی،
ئەوی ئەگەر
شەوباشی لێ نەکردبام
خەو نەدەچووە چاوەکانی،
ئەو ژنەی خۆی بە جولێت و
منی بە ڕۆمیۆ دەزانی،
ژنێ گەرمتر لە ئاگر،
ژنێ ناسکتر لە شیعر،
ژنێ لە سەرکێشی و جوانی.

ژنێ بێباک
لە ڕێی دژوار،
بێباک لە شەپۆلی زەریا،
ژنێ کە نیگەران دەبوو
بە سەر شانمدا دەگریا.

دوو هەفتەیە،
لە من وایە دوو سەدەیە،
نە زەنگێکم بۆ لێ دەدەی،
نە کارتێکم بۆ دەنێری،
نە نامەیە.

١٨ی ٨ی ٢٠٠٢

ناڵەی سوارێکی گلاو

وەک باران
چۆن مۆڵەت ناخوازێ و دادەکا،
وەک شەماڵ
چۆن بێ پرس هەڵدەکا،
ئەستێرەی چاوی تۆیش
وا خۆڕسک
لە شەوی ژیانما داگیرسا،
زریانی ئەوینت

درەختی بوونمی
لە ڕەگ و ڕیشەوە هەڵکێشا.

ئەوەندە متمانەم پێت هەبوو
لام وابوو
ئەوینمان عیشقێکە خودایی،
قەت بیرم بۆ ئەوە نەدەچوو
چیرۆکی نێوانمان بگاتە کۆتایی.

ئەگەر تۆ وا ئاسان
فریوت نەدابام،
من چۆنم زانیبیا
ئەوەندە خۆشبڕوام؟

سوارێکی گلاوی ئەنگاوتەم،
زەکاتی کاڵفامیی خۆم دەدەم.

١٤ی ٨ی ٢٠٠٢

(*) ئەنگاوتە: پێکراو، بریندار.

کەس وەک تۆ خۆشی نەویستووم

هەر هەموو دونیا بگەڕێم
سەرینێ نابینمەوە
ئەوەندەی باسکت نیان بێ،
هاوژینێ نابینمەوە
ئەوەندەی تۆ دلۆڤان بێ.

هەر هەموو دونیا بگەڕێم
هاوڕازێ نابینمەوە
ئەوەندەی تۆ تێبگا لێم،
دڵخوازێ نابینمەوە
ئەوەندەی تۆ خۆشی بوێم.

ئەوە شنەی چرپەی تۆیە
تەمی خەمی
غەریبیی من ڕادەماڵێ،
ئەوە هەر لاولاوی سۆزی
گەرمی تۆیە
لە بەژنی ڕۆحی تەزیوی
من دەئاڵێ.

ئەوە تۆ بووی فێرت کردم
کرۆکی ژیان ئەوینە،
ئەوە تۆ بووی فێرت کردم
خۆشەویستی هەر بەخشینە.

کەس وەک تۆ خۆشی نەویستووم
هەمیشە چیت شک بردبێ
بێ دوودڵی پێت بەخشیوم،
هەرگیز هیچت لێ نەویستووم.

٢١ی ٢ی ٢٠٠٤

پەشیمانینامە

ڕۆحم خەڵتانی، پەشیمانییە
پاشگەزبوونەوە، لە جەستەم دەتکێ،
هەرگیز نەدەبوو، شتی وا بڵێم
شووشەی بێگەردی دڵی تۆ بشکێ.

دەبوو هەڵویستی، وەها نەنوێنم
پەڕەی هەستی تۆی، پێ بڕووشێنم،
دەبوو لە عەرشی، ئەوینی تۆدا،
بێمە سەر چۆک و سەر دانوێنم.

دەبوو ئەوپەڕی، بڕوام پێت هەبێ،
دەبوو تۆزقاڵێ، شکم لێت نەبێ
دڵت بەرین بێ، لە هەڵەم خۆش بە!
با ئەم شەیدایەت، تەواو شێت نەبێ.

١٩ی ٩ی ٢٠٠٥

ژنێ ژیان بە عومرم دەبەخشێ

وەک با هاتی،
با چ باکی
لە بەربەست و کۆسپ و مەرزە؟
وەکوو خۆرەتاو هەڵاتی،
خۆر کەی حەوجەی
بە مۆڵەت و چرای سەوزە؟

بە خێر هاتی
ئەی ئەو ژنەی
ژیان دەبەخشی بە عومرم،
گەر بخوازی،
بێ دوودڵی
ئامادەم لە ڕێتا بمرم.

بێ تۆ ڕۆحم
لە شەوگاری تەنیاییدا
دڵۆپ دڵۆپ دەتوێتەوە،
بێ تۆ گۆرانیبێژێکم،
لە گەرمەی بەستەگوتندا،
شیعری لە بیر چووبێتەوە.

خۆشەویستیم
هێندە بێگەرد و گیانییە،
بەغیلیی بەو خاڵە دەبەم،
لەنێو (نوون)ی
ناوی تۆدا زیندانییە.

دەترسم من
شیاوی ئەو
هەموو ئەوینەی تۆ نەبم،

تۆ لە ژیانمدا نەبی،
لام چوون یەکە،
ئەگەر هەبم، یاخۆ نەبم.

٣٠ی ١١ی ٢٠٠٣

دوو ڕۆحی بریندار

ئەوە کام بەردی کینە بوو
گۆزەڵەی دڵمانی شکاند؟
ئەوە کام چەقۆی تۆڵە بوو
خوێنی جەستەمانی ڕژاند؟

بە ئاگری شەڕێ سووتاین،
بەر لە ئێمە هەڵگیرسابوو،
بە تاوانێ سزا دراین،
ڕووی نەدابوو.

دەڵێی تەیری ئەنگێوراوین،
دەڵێی شیعری باڵکراوین
دەڵێی لە لووتکەی شاخەوە
هەڵدێراوین،
نە دەنگمان دەگاتە کەسێ،
نە بە هانامانەوە دێ،
فەریادڕەسێ.

بڵێی ڕۆحی بریندارمان،
لە ئاسماندا بە یەک بگەن؟
بڵێی پەری و فریشتەکان
لە چیرۆکی
خۆشەویستیمان تێبگەن؟

مەگەر ئاگری ئەوینمان
شەوەزەنگی
عاشقێ ڕوون بکاتەوە،
ئەگەرنا هیچ
سەبووریمان ناداتەوە.

٢٠ی ئۆکتۆبەری ٢٠٠٤

ئەنگێوراو: پێکراو.

گەڕانەوە

دێمەوە و دڵ نەک پێ
دەنێمە سەر خاکی خاوێنت،
دێمەوە و گشت گیانت ماچ دەکەم
لە تەوقی سەرتەوە
هەتاکوو داوێنت.

دێمەوە و هێندە بۆ دیدارت
عەزرەتی و تامەزرۆم،
بە لێزمەی فرمێسکم
ڕووخساری یەکەمین گابەردت
پاک دەشۆم.

دێمەوە و لە ئاوی سەرچاوەت،
تینوێتیی ساڵانی غەریبیم دەشکێنم،
دێمەوە و بە شانەی مژۆڵم
پەرچەمی دەوەنت دادێنم.

دێمەوە و بە گرد و چیاتا هەڵدەزنێم،
دێمەوە و چی شار و لادێتە دەگەڕێم.

دێمەوە و ئەوەندە شەکەتم،
بەردێکت دەکەمە باليف و
لێی دەنووم،
دێمەوە و ڕۆحی پڕ حەسرەتم
لە دار و لە بەردت هەڵدەسووم.

٣٠ی ١٠ی ٢٠٠٤

شاعیرێکی تەنیا

نە ژوورێکت
پێ بەخشیم ئۆقرەی تیا بگرم،
نە باليفێ
سەر بکەمە سەری و خەونی
خۆش ببینم،
نە نانێکت پێ ڕەوا دیم،
نە ئاوازێ ڕۆحم تێر کا،
نە کتێبێ،
درەختی بیرم ئاو بدا،
نە دەفتەرێ،
یەک دوو شیعری تیا بنووسم،
نە ئومـێدێ،
دڵم ڕۆشن بکاتەوە،
ئەی نیشتمان!
*
ببوورە لێم کە نەمتوانی
سەروەختی نسکۆ و کارەسات،
شیوەنەشیعرت بۆ بڵێم،
ببوورە لێم ڕانەهاتم
لە بۆنەی خۆش و جەژنتا
گۆڤەندەشیعر بنووسم،
چەرچی نەبووم
ڕۆژێ قردێلەی قەترانی و
ڕۆژێکی تر فیشەکەشێتە بفرۆشم،
ئەی نیشتمان!

*

ببوورە لێم
کە ئامێزی
ساردوسڕی تۆم بەجێ هێشت،
ئاخر دەمویست،
لە باوەشی وەڵاتێکا پشوو بدەم،
کە خەونم پێوە دەبینی،
ئاخر دەتویست
لە شاعیری هەڤبێژەوە
بمکەی بە زوڕنای دەسەڵات،
ئەی نیشتمان!

١٤ی ئایاری ٢٠٠٥

(*) کۆپلەی یەکەم، یەک دوو ڕستەی دەستکاریکراوی (محەممەد ماغووت)ی شاعیری تێدایە.
(**) چەرچی: فرۆشیاری گەڕۆک.

سەفەر

هەر کاتێ
باژێڕێ، وڵاتێ،
جێ دێڵم،
هەر کاتێ
دەگەمە باژێڕێ، وڵاتێ،
خێڵی خەم
دەگاتە هەواری دەروونم،
هێشتاکە لەو هەموو وێسگەیە،
لەو هەموو گەڕاژ و
بەندەر و
فڕگەیە،
نە شۆخێ هاتووە
بە چەپکێ ماچەوە بەڕێم کا،
نە جوانێ
بە چەپکێ گوڵەوە
پێشوازیی لێ کردووم،
نازانم چۆن سەدان
سەفەرم کردووە و

له داخا نه‌مردووم!

١٩٩٢

فڕگه: فڕۆکه‌خانه

ڕازێکی پیرۆز

ده‌زانی من چه‌ند شه‌یدای تۆم؟
هێنده‌ی ئه‌گه‌ر مه‌ل بوومایه
له‌نێو قژتا
هێلانه‌م چێ ده‌کرد بۆ خۆم،
ئه‌گه‌ر په‌پووله بوومایه
په‌نجه‌یه‌کتم ده‌کرد به‌ مۆم،
تا ده‌سووتام
له‌ ده‌وری تیشکی ده‌گه‌ڕام،
لاولاو بووایه‌م
به‌ باڵاتا هه‌ڵده‌زنام،
شه‌نگه‌دره‌ختێ بوومایه
سێبه‌رم هه‌ر بۆ تۆ ده‌کرد،
پاشای جیهانیش بوومایه
من کوڕنووشم بۆ تۆ ده‌برد،
به‌فر بووایه‌م
هه‌ر به‌سه‌ر شاخی گه‌ردنی
بڵندی تۆدا ده‌باریم،
شه‌ماڵ بووایه‌م
قژی خاوی تۆم ده‌کرده‌
هاوڕێی یاریم،
باران بووایه‌م
هه‌ر تۆم به‌ کێڵگه ده‌زانی،
چاو بوومایه
تاکوو لێڵاییم داده‌هات
هه‌ر بۆ جوانیی تۆم ده‌ڕوانی.

من نازانم

پەنجەم لەبەر تاڤگەی قژتا
بنوێ خۆشە
یان خەرمانەی
دەوری مانگی مەمکۆڵەت بێ؟
من نازانم
کۆرپەی دڵم
لە ئامێزی نەرموشلتا
ئێشکگر بێ؟
یان هەر تینووی
ئەو سینگە توندوتۆڵەت بێ؟
من نازانم
کە گەڵای ژینم دەوەرێ
باسکم لە قەدت ئاڵابێ
خۆشترە یان لە گەردنت؟
بەڵام لەوە بێ گومانم
خۆشە مەرگم
بکەوێتە پێش مردنت.

١٩٩١

ددانپێدانان

تیرۆژی/ ئەوینت
بە جۆرێ/ بوونمی/ سمیوە،
من لەسەر/ سپێنەی/ چاوانم
ناوی تۆم
بە دەرزیی/ برژانگم/ نووسیوە.

شارەزای/ کۆمەڵێ/ زمانم
کەچی ئەو/ کاتانەی/ دەمەوێ
نهێنیی/ دەروونم/ دەربڕم
وشەیە/ نازانم.

یەکەمین/ دیمانە
پاژنەمەت/ پێکاوە،
تینوومە

چواردەورم/ سەرابە،
ئامێزت/ کانیاوە.

ئەگەر چی/ پێکەوە/ نەژیاوین،
دەنگێکی/ یەزدانی/ پێم دەڵێ
بۆ یەکدی/ خوڵقاوین.

١٩٩٦

خاکی ژێر پێتان ماچ دەکەم

هۆ دایکانی جگەرگۆشە ئەنفالکراو!
کانیاوێ ڕێز،
مێرگێ سڵاو.
*
ئەگەر ئاسمان
ئەستێرەیەکی پێوەیە،
ئەوە چاوی
تاقانەیەکی ئێوەیە.
*
درەختێ بە پێوە مابێ،
لە ئێوەوە
فێری خۆڕاگرتن بووە،
پەپوولەیە،
بە تیشکی مۆمێ سووتابێ،
لە ئێوەوە
فێری لەخۆبوردن بووە.
*
هۆ دایکانی جگەرگۆشە ئەنفالکراو!
کانیاوێ ڕێز،
مێرگێ سڵاو،
بە قوربانی دار و بەردی ناو دێتان بم،
بە قوربانی خاک و خۆڵی ژێر پێتان بم.

٢٠٠٣

(*) أبوس الأرض تحت نعالكم. توفيق زياد.

چەمێک لە پشکۆ

(ئەو دەرسەی
پێویستە فێری بین،
دەرسێکە سەبارەت بە ئەوین،
ئەوینێ،
نە کۆت و
نە مەرج و
نە سنوور بناسێ،)(*)
ئەوێنێ باڵاتر
لە عیشقی نێوانی مەم و زین.

گەر ئەوین نەبووایە
نە هەستم بە بوونی خۆم دەکرد،
نە ژینم خۆش دەویست،
گەر ئەوین نەبووایە،
چی دیکە من و تۆی یەک دەخست؟

وەرە با بە چاوی پڕ وشە
یەکتری بدوێنین!
وەرە با بە وشەی پڕ لە سۆز،
بەختیاری بۆ یەکدی بهێنین!

بەرهەمی ئەوین بوون
ئەو ساتە خۆشانەی بینیمان،
بەرهەمی ئەوین بوون
ئەو شتە جوانانەی بەخشیمان.

ئەوین بوو وەهای کرد
شتگەلێ ببینین،
بینینیان بۆ هیچ کەس نەلوا بێ،
ئەوین بوو وەهای کرد

وا بدوێین،
کەس پێشتر بەو جۆرە نەدوابێ.

ئەوینی من و تۆ
نە گڕی مۆمێکە زوو ون بێ،
نە کوێرە کانییە لیخن بێ،
چەمێکە لە پشکۆ.

٢٨ی ئۆکتۆبەری ٢٠٠٤

(*) ئێلیسابێت ڕۆس.

تامەزرۆیی

ماڵی دڵم، ماڵی خۆتە
ساڵانێکە تامەزرۆتە،
ژوورەکانی
بە تاسەوە چاوەڕێتن،
خەریکە بۆ چرپەیەکت،
سوێی بێتەوە
تەختی نووستن.

وەرە گەر بێی
ئینجانەکان
باخێکی بەرینی دڵگیر،
پێک دەهێنن،
چاوانی خەواڵووی کوانوو
وەک ئەستێرە دەجریوێنن.

وەرە دەرگەی ماڵی دڵم
کراوەیە،
زەنگ لێ مەدە،
ڕاستەوخۆ وەرە ژوورەوە
بێ تۆ دەڵێی کەلاوەیە.

وەرە گەر بێی

سەرم دادەنێم لە ڕێتا،
مافووری ڕۆحم ڕادەخەم
لەبەر پێتا.

وەرە گەر بێی
دەزانی چەندم خۆش دەوێی،
ماڵی دڵم، ماڵی خۆتە،
ساڵانێکە تامەزرۆتە.

١٩٩٦

بۆ کچێکی خوێنشیرین

گەردەلوولێکی هێمنی
کە هەڵدەکەی
بۆ ماڵی دڵ
خەم دەهێنی،
کە ون دەبی
بۆ ئاسمانی ساماڵی دڵ
تەم دەهێنی.

لای من خەمت
جریوەی مەل،
خوڕەی ئاوە،
لای من تەمت
چەپکەتیشکی خۆرەتاوە.

خۆشم دەوێی
بڵێم وەک چی؟
تاوەکوو کەی؟
کوا دەزانم؟
پێنووسم کۆڵ،
زمانم سڕ،
شیعرم ملکەچ،
شەرمەزارن بەستەکانم.

من سەربازێکی بێ چەکم
تۆ بێ شەڕ یەخسیرت کردووم،
وڵاتێکی بێ کوتەکم
بێ هێرش داگیرت کردووم.

دیلتان دیوە
تیری خەم لە ناخی دڵی
کاریی نەبێ؟
ئەوە منم،
بیستووتانە وەڵاتێکی داگیرکراو
تامەزرۆی ڕزگاریی نەبێ؟
ئەوە منم،

ئەوە منم
ئەوینم پێیە و هیچی تر،
بۆ تۆ ئەی خوای تەختی دڵم،
خۆشەویست و
دوژمنی سەرسەختی دڵم.

گەردەلوولێکی هێمنی
کە هەڵدەکەی
پەستم دەکەی،
کە ون دەبی
بیرت دەکەم،
دوژمنە خۆشەویستەکەم!

١٩٨٥

ژننامە

لەکن من
ژن هەموو
شاجوانن،
خودایە ببوورە
لەکن من ئافرەتان سەرداری پیاوانن،
لەکن من خوا مێیە،

تەنیا ژن
پەیامی پیرۆزی خوای پێیە،
لەکن من خوا تیشکی جوانیی خۆی
بە ژنان بەخشیوە،
لەکن من هەر کەسێ ئافرەتی ناسیبێ
خوای دیوە،
من تەنیا ئافرەتە سەرچاوەی ئەوینم،
من خودا لە ژندا دەبینم،
مامانی هۆنراوەی من ژنە،
لەکن من ژین بێ ژن مردنە،
من لەسەر شاباڵی هەوری ژن
دەگەمە بارەگای خوای مەزن.

١٣ی ١٢ی ٢٠٠٢

شاژنی وڵاتی ئەوین

وەرە سەرم بنووسێنم بە سینگتەوە،
گوێ لە چرپەی دڵت بگرم!
وەرە بیدەم لە بەرۆکت،
گوڵی عومرم!
وەرە ئیدی
بەرگەی دەردی
سەختی جوودایی ناگرم،
وەرە دەنا
هاکا پسا داوی سەبرم،
وەرە من تۆم
هێندە خۆشتر دەوێ لە خۆم،
ئەگەر بڵێی بمرە، دەمرم.

وەرە گیانی شیرینم بە!
وەرە شاژنی وڵاتی ئەوینم بە!
وەرە ئەمن دەتپەرستم،
وەرە ئەگەر تۆش بە ڕاستی
خۆشت دەوێم،

وەرە تۆ شیاوی ئەوەی
سەد جار لەسەرت بکوژرێم.

١٣ی ١٠ی ٢٠٠٣

گوڵم حەیفە منت فەرامۆش کردووە

کێ وەکوو من خۆشی ویستووی؟
کێ وەکوو من
لە ئامێزی دڵی گرتووی؟
کێ وەکوو من
فەرشی عومری بۆ ڕاخستووی؟

کێ وەکوو من
بە چاوی نازی هەڵگرتووی؟
کێ وەکوو من
ئەگەر ژیانیت خواستبێ
دەستبەجێ پێشکەشی کردووی؟

کێ وەکوو من
بە پەڕەی دڵ
گەردی خەفەتی سڕیوی؟
بێجگە لە من
کێ بە پێڵووی داپۆشیوی؟

کێ وەکوو من
بۆ دیدارت
ڕێگەی دژواری بڕیوە؟
کێ وەکوو من
تەنیا تۆی بە ژن زانیوە؟

کێ وەکوو من
قووڵ و گەرم ڕایمووسیوی؟
کێ وەکوو من

شیعری جوانی بۆ نووسیوی؟

کێ وەکوو من
متمانەی ڕەهای پێت بووە؟
کێ وەک من حەزی لێت بووە؟
کێ وەک من هۆگرت بووە؟
کێ وەکوو من
بۆت شێت بووە؟

کێ وەکوو من
سەدان پێکی
لە چاوانت نۆش کردووە؟
گوڵم حەیفە
منت فەرامۆش کردووە.

١٠ی ٦ی ٢٠٠٣

بزربوون لە تیشکدا

بە درێژایی تەمەنم
هەر چی تاڵاوم نۆشیوە
هەموویم بیر دەچێتەوە،
ئەگەر کەڕەتێ کۆتری،
دەستت لەسەر
تەوێڵم بنیشێتەوە.

ئەگەر چاوی تۆ نەبووایە
لەمێژبوو منیش مردبووم
ئاخر چاوی تۆ گیانمە،
ئەگەر ئەوینت نەبووایە
منیش ناپاکیم کردبوو
ئاخر عیشقت ویژدانمە.

ئەوە تەنیا
ئەوینی پاکژی تۆیە

مانا دەدا بە ژیانم،
بە هۆی خۆشەویستیی تۆوە
هەست دەکەم منیش ئینسانم.

بریا پێش تۆ
دڵم هانای، بۆ کەسی تر، نەبردبا،
بریا یەکەم خۆشەویستیم
لە ناسینی، تۆوە دەستی، پێ کردبا.

٥ی ٦ی ٢٠٠٤